

‘Kinderen van gedetineerden worden niet gehoord. Ze hebben vaak last van schaamte’

INTERVIEW

SIMON VENEMA

Gevangenis besteden steeds meer aandacht aan kinderen met een ouder die vastzit. Maar een landelijke aanpak ‘staat nog in de kinderschoenen’ en de verschillen tussen locaties zijn groot. Om dat te veranderen, verschijnt vandaag een handleiding met praktische tips.

Jaarlijks groeien in Nederland zo’n 28 duizend (stief)kinderen op met een ouder in detentie, zegt Simon Venema (34). Hij is als wetenschappelijk onderzoeker aan de Hanzehogeschool in Groningen betrokken bij de nieuwe *Handreiking Gezinsgericht werken in detentie*, die bedoeld is voor gevangenispersoneel en is ontwikkeld in samenwerking met de Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI).

‘Deze kinderen worden vaak niet gehoord’, zegt Venema. ‘Terwijl opgroeien met een vader of moeder in de gevangenis allerlei negatieve gevolgen kan hebben. Veel van deze jongens en meisjes hebben te maken met schaamte, stigma en een vergrote kans om later zelf in aanraking te komen met justitie.’

Investeren in de ouder-kindrelatie van gedetineerden is volgens hem in het belang van de samenleving. Onderzoek toont aan dat het de kans verkleint dat gevangenen weer de fout in gaan, omdat ze beseffen wat ze te verliezen hebben.

Mede daarom worden in bijna alle gevangenissen ‘Ouder Kind Dagen’ georganiseerd, waar minderjarigen op een ongedwongen manier tijd doorbrengen met hun gedetineerde ouder. Dat gebeurt soms ook tijdens Lente- en Herfstkampen. En twee penitentiaire inrichtingen hebben een ‘vadervleugel’, waar gedetineerden onder andere kunnen videobellen met hun kinderen.

Venema: ‘Dat zijn mooie, veelbelovende initiatieven. Maar een landelijke, samenhangende aanpak staat in de kinderschoenen en de verschillen tussen locaties zijn groot. Daarom publiceren we maandag deze handleiding.’

Een van uw adviezen is: zorg dat het eerste bezoek van een kind in de gevangenis goed verloopt. Waarom is dat zo belangrijk?

‘Zo’n eerste keer is voor kinderen echt spannend: je moet je ID-kaart laten zien aan iemand die achter glas zit en piepvrij door een beveiligingspoortje lopen. Dan maakt het nogal uit of een personeelslid je op een norse, kille manier ontvangt, of hartelijk reageert. Ik ken voorbeelden van ouders die na een nare eerste ervaring besloten hun kinderen nooit meer mee te nemen.’

U heeft meer dan honderd betrokkenen geïnterviewd, onder wie bewaarders, gedetineerden,

Ouder Kind Dag in de Penitentiaire Inrichting Roermond. Jiri Büller / VK

hun partners en kinderen. Welk verhaal heeft u het meest geraakt?

‘We spraken met een man die al een tijd vastzat en vroegen naar zijn gezinsituatie en kinderen. Hij antwoordde geëmotioneerd dat het de eerste keer was dat iemand daarnaar informeerde in de gevangenis. Na twee jaar! Dat sprak boekdelen.’

Voor vrijwel alle ouders zijn hun kinderen een belangrijk onderdeel van het leven. Hoe kan het dat bewaarders daar relatief weinig naar vragen?

‘Er zijn ook medewerkers die dat wel geregeld doen, hè. Wat een grote rol speelt, is dat dit nog geen vast onderdeel is van de werkwijze. Als dat verandert, draagt het ook bij aan een humane detentie.’

Er zijn vast ook gedetineerden van wie u zegt: die kunnen beter geen contact met hun kinderen hebben.

Privéfoto

De kinderen hebben een vergrote kans om later zelf met justitie in aanraking te komen

Simon Venema

wetenschappelijk onderzoeker aan de Hanzehogeschool in Groningen

‘Zeker, maar ook dan is ouderschap een belangrijk onderwerp. Wij zeggen: vraag elke nieuwkomer in de gevangenis of hij – of zij – kinderen of stiefkinderen heeft. Welke rol speelde je voor de detentie in het gezin? Hoe zou je willen werken aan het onderhoud of herstel van de relatie met je kind?’

‘Het personeel moet vervolgens samen met organisaties buiten de muren inschatten of het veilig is om te investeren in het contact tussen ouder en kind, en of dat in het belang is van zo’n jongen of meisje. Was er bijvoorbeeld sprake van huiselijk geweld? Als dat zo is, moet je in de eerste plaats inzetten op de veiligheid van het kind.’

Gevangenis zitten overvol, het is moeilijk om personeel te vinden. Wordt het niet lastig om zulke maatregelen door te voeren, zeker als bewaarders sceptisch zijn?

‘Het is een uitdagende tijd, ja. Daarom willen we dit integreren in de bestaande manier van werken. Voor iedereen die vastzit wordt nu al een detentie- en re-integratieplan opgesteld, met risico’s, kansen en hulpvragen. Iemand’s sociale netwerk is onderdeel van die aanpak, maak daarin meer ruimte voor ouderschap.’

Is er uiteindelijk meer geld nodig?

‘Wat het kost, gaan we de komende twee jaar in kaart brengen. We proberen dit zo klein en efficiënt mogelijk te houden en zijn ervan overtuigd dat dit kan. Vergeet niet dat de maatschappelijke baten op termijn zwaarder wegen: minder psychische problemen en minder recidive.’

Menno van Dongen